Adevărul

...Cei chemați, ieșiți... Cîți sînteți chemați, ieșiți...
Ioan, XVIII, 38

PÎLCURI-PÎLCURI, CATEHUMENII părăseau lăcașul, împestrițați tineri cu bătrîni, bărbați cu femei, umplînd subporticele. Dar niciodată nu erau alungați și părăsiți ca niște vinovați. De data asta îi primi însuși presbiterul Ioan, departe văzătorul, Apostolul drag Mîntuitorului, să le tîlcuiască Evanghelia zilei.

Acum le mărturisea, cu frîngere și mare căință, rătăcirea și risipa ucenicilor în vremea prinderii și judecării Domnului. Le zugrăvi sala pretoriului, mai întinsă decît curtea templului lui Iehova, scînteietoare de luminile mozaicurilor și împodobită cu statuile dumnezeieștilor August și Tiberiu; scaunul de judecată, numai aur și purpură, la care se urca pe cinci trepte, întruchipînd în splendoarea lui pe însuși Cezarul; măreția cîrmuitorului Pilat, înaintea căruia fusese tîrît Învățătorul.

Gloata de turbați cu spume de ocări la gură, care însoțise de la Caiafa pînă la tribunalul roman pe Isus, gata să-l sfîșie, rămăsese afară, ca să nu se spurce, căci era Paștele. Prin ușile date în lături se vedea vălmășagul mulțimii privegheată de sutași... Ucenicii se împrăștiaseră. Numai cîțiva din ei, împreună cu cele două Marii, se strecuraseră înăuntru, fricoși și bicisnici, dosiți pe după stîlpii uriași de marmură, gata să se lapede sau să o ia la fugă.

Isus sta în fața puterii ca un drept; nu arăta nici frică, nici semeție, ci obișnuita lui voință de milă și bunătate.

Pilat, ros de alte griji, privea cu dezgust tot ce se întîmpla, departe, sub picioarele sale. Împricinat și pîrîtori pentru el erau tot una și se gătea să scape cît mai repede de ei, ca de tot acest popor barbar.

Dar o perdea din fund se dete la o parte și un slujitor venit din cămările tainice ale pretoriului se furișă pînă la procurator cu o scrisoare. Pilat privi uimit pecetea, o cinsti ducînd-o la gură. Era a soției lui, ilustra Claudia, fiica vitează a împăratului. Sosită, abia de cîteva zile în Ierusalim, ea încă nu primise în cămările ei pe Pilat, care o aștepta de șase ani. Chiar din clipa căsătoriei lor cezarul Tiberiu îi despărțise. Pe ea o luase la palat. Pe el îl surghiunise cîrmuitor peste un popor cîrciobar și îndărătnic. În toată această vreme, pînă la el nu venise decît faima vieții infame, numai viții și stricăciune, pe care Claudia o ducea la curte. Acum stăpînul crud și sîngeros pînă la nebunie i-o trimitea încărcată de onoruri și daruri, după ce o pîngărise... Cu ce gînduri? Toate acestea se știau la Ierusalim în amănunțime și Pilat suferea cumplit. Era femeia lui și totuși abia se lăsase zărită cînd o întîmpinase la intrarea în cetate. Claudia nici nu-l privise. Coborîtă din lectică, se făcuse nevăzută și se închisese în palatul ei. De atunci ura, ciuda amară îl măcinau. Desfăcu tabletele și citi, pe nerăsuflate. Scrisoarea era pentru el, dar nu-l privea. Se posomorî. Claudia intervenea în favoarea nelegiuitului ce-i fusese adus în cătușe ca turburător al țării și răzvrătit împotriva cezarului. De unde îl cunoștea? Ea îi scria de altfel ciudat și scurt că pătimise mult pentru omul acela în vis, îl socotea drept și nevinovat și-l îndemna să nu-i facă nici un rău.

Pilat ridică ochii de pe tidulă și-i întoarse cu interes către omul hăituit.

Abia acum îl văzu: un bărbat tînăr, subțirel, liniștit, cuviincios îmbrăcat în largul vestmînt preoțesc, cu mîini mici și albe, cu picioarele în sandale. De unde scoseseră cărturarii și fariseii pe groaznicul tîlhar galilean, răzvrătitorul care-i punea dregătoria și pacea romană în primejdie? Și pricepu: împricinatul era tot unul din tagma arhiereilor, însă potrivnic, un rabin rival, pe care voiau să-l piardă și găsiseră că cel mai bun mijloc era el, Pilat, călăul turburătorilor. Înclinat să-l scape, nepăsarea i se schimbă în bunăvoință. Porunci îndată să i se dezlege mîinile. Înainte de a se da hotărîrea, învinuitul avea dreptul să fie ascultat ca un om liber.

Și presbiterul Ioan, însuflețit de amintiri, istorisi celor chemați toată vorbirea dintre Pilat și Mîntuitor, așa cum este însemnată în Evanghelii cu întrebările unuia și răspunsurile limpezi și tăcerile și mai limpezi ale Celuilalt.

– Este adevărat că tu ești rege? îl întrebase cu zîmbet ironic caimacanul împăratului.

Isus îi răspunsese cu subțire îndrăzneală și înțeles:

– Dacă tu zici și crezi de la tine aceasta, nu fiindcă o spun vrăjmașii – și arătă prin ușile deschise pe arhiereii care ațîțau mulțimile – atunci fericită este mintea ta, care ți-a descoperit-o, căci cu adevărat sînt rege. Dar – și zîmbi la rîndul său – precum vezi, împărăția mea nu e din lumea aceasta. Altfel, slujitorii mei s-ar fi luptat pentru mine să nu fiu dat prins în mîinile tale și ale

iudeilor... Dar aici cine poate să-mi audă glasul? Căci numai cine purcede din ADEVĂR ascultă glasul meu!...

La cuvîntul ADEVĂR rostit de Mîntuitorul, Pilat își înfipse coatele în brațele jilțului, plecîndu-se repede cu tot trunchiul înainte și ațintindu-l...

– În ce limbă se petrecea vorbirea? îi tăie povestirea un tînăr.

Apostolul, întrerupt, rămase o clipă uluit. Nu se gîndise niciodată... Nu știa sau poate uitase...

Stete să-și adune gîndurile și să alcătuie în minte scena. Se căzni să audă cuvintele Mîntuitorului și vorbele procuratorului...

– Era între ei un tălmaci... da, un tălmaci, rosti el cu privirile și auzul se întoarse înăuntru, asupra amintirilor... Dar, adause repede, dar chiar de la început mijlocitorul, deși știa bine arameana, nu deslușea înțelesul cuvintelor lui Isus și șovăia, nu izbutea să le traducă... Atunci, El învinuitul, El pîrîtul începu să vorbească de-a dreptul cu Pilat. Da, iată – și Apostolul se înflăcără: Îl văd și Îl aud. Și răpit de puterea amintirilor, bătrînul se opri, răsuflînd adînc, ca după o opintire.

– Ce limbă vorbea Domnul nostru? întrebară toți.

– Ce limbă? Și presbiterul, fără să se mai gîndească, spuse: limba lui obișnuită, în care ne vorbea și nouă despre venirea Lui pe norii cerului...

– Arameana dar? se miră tînărul. O înțelegea Pilat?

Bătrînul tresări, încurcat.

– Arameana? Nu! Nu!

– Atunci? Și toți îl priviră înfiorați.

– Nu știu...

– Poate greaca, îl ajută unul.

– Sau latina, sări altul.

Apostolul tăcea și întîrzia, ascultînd ecourile din el...

– Le știa Mîntuitorul? îl întrebară mulți.

– Bineînțeles că le știa. În Galilea neamurilor se vorbeau aceste graiuri și încă altele pe deasupra. Dar, și Apostolul apăsă hotărît, nu era nici greaca, nici latina. Fiul lui Dumnezeu vorbea limba firii lui, deasupra elinei și romanei... Limbă pe care o înțelegeau copacii, o ascultau pietrele, răscolea oamenii, i se supuneau demonii... Încît noi n-am avut nevoie să știm în ce limbă ne grăiește. Chiar dacă de cele mai multe ori nu înțelegeam, ca și gloatele, spusa lui, trebuind să ne-o tălmăcească nouă, aparte: totuși, i-o pricepeam dintr-o dată, cu inima, și ne era de-ajuns... De data asta, însă, se schimbase. Cuvîntul lui trecea dincolo de înțelegerea noastră și a lui Pilat, care se răsucea în scaun nemulțumit, dezamăgit. Ca și noi cei din dosul stîlpilor. Isus era mai prejos de așteptările noastre și ale procuratorului: Îl priveam și nu-l mai cunoșteam. Ne descuraja și pe noi ca și pe Pilat. Și nu mai puteam de necaz. După noi, El trebuia, cu răspunsurile lui, să facă praf și puzderii toată mincinoasa rațiune a lui Pilat și a legilor lumii acesteia.

Ca să-l ajute, stăpînitorul îi puse, în grecește, întrebarea despre care tocmai vream să vă istorisesc cînd m-a oprit tînărul frate, întrebare la care Învățătorul rămase tăcut, nemișcat, cu ochii la cer.

Pilat crezu că Isus n-a priceput și porunci tălmaciului să i-o repete în ebraică și arameană... Apoi se aținti lacom asupra omului, asupra gurii din care trebuia să țîșnească dezlegarea celei mai mari taine care ne chinuia pe toți.

– Ce anume întreba Pilat? Și toți așteptaseră fremătînd.

– „Ce este adevărul?" – rosti grav Apostolul. Eu știam grecește. De cum am auzit întrebarea dregătorului, am scos capul de după coloană și cu gura căscată așteptam să sorb ca pe o licoare nemuritoare răspunsul...

Învățătorul, ca și cum mă ghicise, întoarse privirile mîhnite spre mine, cu dojană, apoi iar spre Pilat, și se încăpățînă să tacă, să tacă pînă la sfîrșit, cînd cîrmuitorul, ieșit din fire, îl dete pe mîna călăilor.

– Vai! De ce a tăcut?!

– Cum s-a îndurat?

– De ce n-a vorbit?

Se jeluiră într-un glas ascultătorii lui Ioan.

– Tot așa ne văitam și noi, nemîngîiați, clătină din cap Apostolul. De ce n-a vorbit?! Ne căinam zile și săptămîni unul altuia, încuiați în casă. De ce n-a coborît fulgerul adevărului, cu răspunsul său, pe pămînt?!... Și ne plîngeam și pe noi și pe El.

– Cu bună dreptate, îl aprobară catehumenii.

– Fără nici o dreptate... Și bătrînul se roși... Eram niște păcătoși și nu știam ce vorbim... Dar să vedeți, urmă el... Întîmplarea nu-mi ieșea cu nici un chip din minte și după neasemănata bucurie a Învierii mă gîndeam necontenit cum să-L întreb. Îmi luai de cîteva ori curajul, dar nu putui. Odată ne-a prins pe neașteptate, intrînd la noi prin ușile zăvorîte. Altădată m-a împiedicat nesăbuita cercetare la care L-a supus necredinciosul Toma, de care m-am rușinat pînă a-mi pierde îndrăzneala să-L pipăi și eu cu întrebările mele. Cînd și cînd se arăta numai și pierea numaidecît.

– Și-a rămas pe totdeauna nelămurirea căzută ca o piatră de moară în sufletul tău? îl mustră oarecum o tînără înzvăpăiată. Eu nu L-aș fi lăsat, L-aș fi hărțuit făr' de răgaz pînă țîșnea din El fulgerul răspunsului, chiar de m-ar fi orbit, urmă ea. Ce n-aș fi făcut, gîndește-te, ca să știu: ce este ADEVĂRUL?

– Da, da, o liniști Apostolul. Ceea ce n-am întîrziat să fac și eu, cînd în sfîrșit am prins prilejul. Ascultați! Eram din nou fugari din Galilea. Ajunsesem iar niște pescari nevolnici... Pescuiam noaptea, ca și furii, în Marea Tiberiadei, căci ziua ne temeam de spionii arhiereilor și nu prindeam nimic. Flămînzeam și lîncezeam, noi credeam că numai din lipsa hranei și nu ne gîndeam decît la pește... Într-un răsărit de zori, tocmai ne găteam să ne pitim istoviți în barcă,

ca să nu ne prindă lumina, cînd pe țărm se ivi un om, un necunoscut în care parcă totuși se ascundea ceva știut. Dar cum eram sleiți, l-am privit fără să-l luăm în seamă...

– Hei, strigă el într-un tîrziu, parcă să-și bată joc de cazna noastră zadarnică. Hei, aveți ceva de mîncare?

– Nu! am răspuns noi, cu asprime, acestui alt flămînd. Nu, n-avem nimic!

Dar el despre altă hrană vorbea și noi nu pricepeam, grăbiți să strîngem năvoadele.

– N-aveți? Și necunoscutul întinse brațul, arătînd prin cenușiul dimineții. Atunci zvîrliți mreaja în latura stîngă a luntrii și trageți...

Fără să vrem, fără să știm, făcurăm cum ne-a poruncit. Și, într-o clipă, iată, scoaserăm năvodul încărcat, gata să se rupă. Abia atunci mi-a trecut, mie întîi, trăznetul înțelegerii prin minte. E Domnul... Domnul nostru, am strigat ca un nebun. Petru a sărit gol în apă și s-a repezit la picioarele lui. Apoi noi, toți ceilalți am alergat așa goi și uzi, numai cu niște pestelci dinainte și l-am înconjurat, strigînd, chefnind, scîncind de bucurie, ca niște cîini rătăciți care și-au găsit stăpînul.

– Numai pescuitul minunat v-a destăinuit că era El, încolo nimic? se uimi un tînăr...

– Nimic, oftă Apostolul... Încolo nimic. Eram toți opăciți, orbi ca Saul înainte de Damasc... căci și acum o undă de îndoială ne îngheța bucuria. Știam că este El, și totuși nu îndrăzneam să credem. Era El și în același timp altul... Și nimeni nu cuteza să-L întrebe: cine ești Tu? Numai după ce a frînt pîinea și a binecuvîntat peștele, ne-am dumirit. El a chemat pe Petru, cu care a vorbit îndelung, lăsîndu-i păstoria turmei Sale. Pe urmă mi-a făcut semn tainic să mă iau după El și s-a depărtat.

L-am ajuns și, căzînd în genunchi, ridicai ochii și-L ispitii, așa cum mă jurasem.

– Doamne, pentru ce n-ai răspuns atunci, noaptea, lui Pilat, ce este ADEVĂRUL? Spune-ne măcar acum, înainte de a ne părăsi, să nu murim însetați de dorul lui. Umple-ne golul sufletului cu adevăr, cum se umplu cocoașele cămilelor cu apă, ca să putem străbate pustia vieții...

Și, implorîndu-L, îl apucasem și-L țineam de vestmînt... Dar băgai de seamă că strîngeam în mînă vînt.

Domnul, mîhnit peste măsură, mă privi cu durere, pe urmă îmi zîmbi... și se făcu nevăzut... De atunci nu ni s-a mai arătat.

– Cum se poate? izbucniră toți. Cum se poate? Înțelegeam să nu-l lumineze pe Pilat, păgînul... Dar pe tine? Pe voi? Mai bine v-ar fi lăsat să muriți de foame acolo, pe malul Tiberiadei, fără pîine și fără pește, decît să-și închidă pe totdeauna gura peste taina ADEVĂRULUI –, și catehumenii vălureau turbați.

– Nu vă grăbiți, îi potoli Ioan. Căci tot noi eram de vină. Cea mai grea vină! Curînd am priceput și tăcerea, și durerea Mîntuitorului.

– Cum asta? Și încremeniră toți așteptînd...

– După ce limbile de foc ale Mîntuitorului ne-au ars obloanele, pînă atunci pecetluite, ale înțelegerii, ne-am dumirit: cum adică era să mai răspundă nouă și lui Pilat, ce este adevărul, cînd însuși El, Adevărul, coborît ființial, se afla și sta acolo, se propunea întreg văzului, auzului, pipăitului nostru al tuturor. Iar noi îl căutam în altă parte, ca în oglindă și ghicitori. El, Adevărul etern, ne grăia cu gură, ne privea cu ochi, ne ducea de mînă: noi nu-L vedeam, nu-L auzeam. Și ceream, ca niște proști, cîteva boabe de vorbe cînd El ne grăia din toată întregimea Sa.

Și, spunînd astea, bătrînul își plecă fața în palme și plînse. Și împreună cu el toată ceata, zguduită de adînca și neașteptata simplitate a descoperirii.

– Dar, îl mîngîie omul, nu puteați fi vinovați, nici tu, nici ceilalți. Voia Domnului a fost să nu aflați Adevărul decît prin mijlocirea Duhului.

– Nu, se învinovăți Ioan... Să nu vă înșelați, nu voia lui a fost pricina, ci necredința, îndărătnicia, slăbiciunea și îndoielile noastre. Duhul sfînt a biruit numai neștiința noastră. Pe celelalte a trebuit să le învingem cu dragostea pentru Domnul și nădejdea în făgăduința lui, de care nu ne-am mai despărțit apoi. Cîtă vreme era El cu noi, stam ca nerozii pe însuși piscul muntelui și întrebam unde este muntele.

– Totuși, aveați o îndreptățire, se amestecă cel mai îndrăzneț. Cine privește țintă soarele nu-l mai vede. Îl orbește strălucirea. Trebuia ca văpaia lui să se umbrească. Numai așa ochii îl pot răbda.

– Domnul, se împotrivi bătrînul, Domnul își îmblînzise pentru noi lumina și își îndulcise razele, luînd trup de Duh... noi eram cei vinovați...

Deodată, cineva îl chemă, spăimîntat... Furați de vraja vorbirii, ei nu băgară de seamă că un amurg sinistru se strecurase pînă la ei sub portice. Ulițele răsunau de larmă, maidanele se umpluseră de gloată, strigătele și văităturile se întețiră... Ieșiră...

Afară, un zăbranic fumuriu de doliu se lăsase peste lume. În cer soarele searbăd se veștejise. Niște vermi negri, mari și groși, se zvîrcoleau în discul lui, ca într-un miez stricat, și-l mușcau pînă la sînge. Nori, în chipul unor balauri de beznă, rupeau cu gurile hălci din trupul tot mai întunecat al astrului, care țîrbit, zdrobit, se stingea din ce în ce mai agonic.

Copiii țipau, bărbații îngălbeniseră, femeile îngenuncheate boceau.

– Vîrcolacii, urlau toți, vîrcolacii mănîncă pe Sfîntul Soare.

Spaima intră și în ceata neofiților, care se bulucîră în jurul bătrînului, așteptînd sfîrșitul prorocit. Dar Sfîntul, cu un semn făcut, îi potoli, arătîndu-le sus războiul luminii cu întunericul. Soarele nu se mai cunoștea. Arăta ca o biată nălucă pieritoare, spînzurînd în haos, un rod viermănos, gata să se desprindă și să cadă.

Deodată, o seceră de aur răsări dincolo de cîmpul obscur al încleștării, care se îngusta. Apoi un sfert, pe urmă jumătate, curînd întreg globul biruitor se smulse din fălcile monștrilor și străluci mai luminos la locul lui, în cer. Dihăniile încetară să mai existe... Chiote și cîntece de bucurie răsunară. Viața pornea iarăși înainte și mulțimile se risipiră cu o nouă încredere în statornicia luminii.

– Ce-a fost, părinte ? întrebau catehumenii încă speriați.

– O întunecime de soare... Și Apostolul atoateștiutor îi lămuri cum și cînd se întîmplă eclipsa.

– Cu semnul acesta, sfîrși bătrînul cateheza, Domnul vă dă prilej să înțelegeți mai adînc vina și osînda noastră că nu descopeream și nu cunoaștem ADEVĂRUL, care sălășluia aievea între noi, adică pe Mîntuitorul. Dacă adesea se întuneca era pentru că bezna sufletelor noastre îi zvîrlea petele ei negre peste strălucirea lui, așa cum își aruncă pămîntul umbra lui peste soare și, părelnic, îl acoperă. Vîrcolacii din inima lui Pilat l-au mîncat pe Mîntuitorul și nu i-au îngăduit să-l descopere. Vîrcolacii din sufletele noastre, umbre iscate din necredință, nori vărsați de patimi și deznădejde, se puneau între noi și El, îl înnegureau, îl rodeau, pînă a nu-L mai cunoaște, cînd umbla pe ape și ne spăimîntam ca de o nălucă, ori cînd mergea cu noi alături și-L luam drept un străin, sau cînd îl întrebam, ca pe oricare om, ce este ADEVĂRUL și El, întunecat de atîta necredință, ni se făcea tot mai necunoscut... Neam necredincios și îndărătnic, cum se spunea adesea, a trebuit să ne răscumpere din păcat prin însuși sîngele Său, din care Îl rugăm să vă învrednicească și pe voi a vă împărtăși curînd...

Și binecuvîntîndu-i cu sărutare, pe fiecare în parte, Ioan le dete drumul.

Dar ucenicii, risipindu-se, duseră vestea că puternicul Apostol înadins poruncise și dobîndise, pentru ei, întunecimea soarelui.

București, 31 august 1952